

É L Ő N Y E L V

Két szlovákiai település mai névadási szokásainak összevetése

1. A szlovákiai települések közül jó néhánynak feldolgozták már a névanyagát. E munkák általában bepillantást engednek a jelenkori névanyagba is. Ám azzal a problémával, hogy a névanyag anyakönyvi bejegyzése s a bejegyzett nevek magyar nyelvű közegben való használata nem áll összhangban, jószerivel egyetlen kutató sem foglalkozott behatóan. A sajtóban fellángoló viták is inkább csak elvi síkon mozogtak, mozognak, merthogy máig nem állnak rendelkezésre számszerű adatok a témával kapcsolatban. Ugyanakkor magánbeszélgetésekben gyakorta felvetődik a szlovákiai magyarság lélekszámának egyes vidékeken ijesztő mértékű csökkenésével kapcsolatos aggodalom, úgyszintén a magyarság névanyagának elszlovákosodása is többször szóba kerül. Ugyancsak sűrűn hangzik el panaszként, hogy az anyakönyvezéskor gyakorta homokszem kerül a gépezetbe: nevezetesen az anyakönyvi bejegyzés formája nem mindig áll összhangban a szülők szándékával, s nem ritkán megtörténik, hogy az anyakönyvvezetők a magyarul bemondott keresztnévet egyszerűen lefordítják szlovákra, s azt a matrikulában már úgy rögzítik.

A témával 1995-ben kezdtem el foglalkozni. Első vizsgálatomat problémafelvető tájékoztatásnak szántam. Az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola komáromi kihelyezett tagozatának női hallgatói körében gyűjtöttem névanyagot. Az itteni vizsgálódásból kirajzolódott tendencia a következő volt: a mintasokaság körében a szülők a nagyvárosokban, s azon belül a magyar határhoz közelebbiekben adtak tudatosan nevet gyermeküknek. A névanyag feldolgozása után az körvonalazódott, hogy tekintélyes számarányt képviselnek az olyan keresztnévek, amelyek írásmódjukban szlovákul és magyarul teljesen egyeznek. (VÖRÖS FERENC, Névválasztás, névhasználat, anyanyelvi kötődés. In: Nyelvi tudat, identitástudat, nyelvhasználat. Szerk.: BOKOR JÓZSEF—GADÁNYI KÁROLY—GUTTMANN MIKLÓS. Szombathely, 1996. 240.) A fennmaradó hányadot

olyan szlovák—magyar névpárok tették ki, melyek írásmódjukban nagyon közel állnak egymáshoz: csak egy, esetleg két betűnyi eltérést mutatnak.

A második vizsgálathoz az anyagot Diósförgepatonyban (Orechová Potôň) gyűjtöttem. A község 1617 lelkes csallóközi település — Dunaszerdahelytől (Dunajská Streda) kb. tíz kilométerre —, az 1990-es népszámláláskor a lakosság 97,46%-a vallotta magát magyarnak, s a környező települések is döntően magyar ajkúak (Az önkormányzat és önrendelkezés alapja. A szlovákiai magyar választott képviselők és polgármesterek országos nagygyűlésének hiteles jegyzőkönyve. Komáromi Lapok—Szinyei Kiadó, Komárom, 1995. 251).

Az itt gyűjtött anyagot két lépcsőben dolgoztam fel: először 1984-től 1995 májusáig, majd az 1977-től rendelkezésemre álló neveket is hozzávettem a már elkészült anyaghoz. A vizsgálatokból levont következtetések röviden így foglalhatók össze: 1977—79 között a keresztnévanyag közel 60%-át szlovákul jegyezték be; 1984—95 között ez az arány megfordult. Ha a teljes periódust vizsgáljuk, akkor a százalékarány kiegyenlítődik, s megközelítően annyi nevet jegyeztek be magyarul, mint szlovákul.¹ A diósförgepatonyi névanyagban ugyancsak tekintélyes hányadot tettek ki az egyező írásmódú nevek, s lényegileg nem volt jelentős azon keresztnévek számaránya, amelyeknek nincs szlovák párjuk. Ezen a településen százalékban kifejezve közel annyi, csak szlovákul használható nevet adtak az újszülötteknek, mint amekkora hányadban szlováknak vallotta magát az ottani népesség. A szlovák—magyar névpárok közül a hasonló hangzású nevek uralták a mezőnyt, s nagyon érdekesnek mutatkozott a névgyakorisági lista: vezető helyen szerepeltek azok a keresztnévek, amelyek a magyarországi kutatások tanúsága szerint is általában a névdivat miatt az élen állnak. Igaz, a legnépszerűbb nevek zömükben szlovákul voltak bejegyezve. Rendelkezésemre álltak azonban a község korábbi évszázadaiból² a keresztnévek, amelyek viszont azt igazolták, hogy rendre visszatértek bizonyos keresztnévek, amelyek korábban is népszerűek voltak. Ezek az általam vizsgált periódus névanyagában is az élbolyban szerepeltek. Ebből arra a következtetésre juthattam, hogy az évszázadokra visszanyúló névadási hagyomány erősebb volt ebben a községben, mint az a szándék, hogy a keresztnév magyarul legyen bejegyezve. Ezért a leggyakoribb nevek zömükben szlovák helyesírással lettek bejegyezve, de magyarul használva jó hangzású keresztnéveknek találjuk őket. A nevek feldolgozásának egyik „legmeglepőbb” eredményét azonban akkor kaptam, amikor az összes szlovákul bejegyzett keresztnévet magyar névpárjával adtam meg, s ezt az anyagot összevettem a LADÓ-féle „Magyar utónévkönyv” kategorizálásával. A Diósförgepatonyban használatos nevek közel 90%-a ajánlottként szerepel a LADÓ szerkesztette kézikönyvben, tehát a magyar nyelvben jó hangzású keresztnév.

A vizsgálatok folytatásaként olyan települést akartam választani, amelynek lakossága ugyan döntően magyar ajkú, de az anyakönyvezés nagy valószínűséggel szlovák környezetben történik. Így esett a választás Nagycétényre (Veľký Cetín).

Nagycétény a Nyitrai járásban található, Nyitrától kb. 15 km-re. Lakosainak száma az 1990-es népszámlálás adatai szerint 1841 fő. Ebből 1544-en vallották magukat magyarnak, vagyis az összlakosság 83,87%-a (Az önkormányzat és önrendelkezés alapja. A szlovákiai magyar választott képviselők és polgármesterek országos nagygyűlésének hiteles jegyzőkönyve. 258). A község a Zoboraljához tartozik. Az Árpád-házi királyok óta létező település. A Nyitra környéki palócság

¹ A kiegyenlítődés matematikailag annak ellenére megtörténhetett, hogy az összevetett periódusok nem azonos hosszúságúak. Az ok egyszerű: 1984 előtt minden évben lényegesen magasabb volt az újszülöttek száma, mint azt követően. Az egyenlőtlenséget eredményező periódushatárok megválasztása azonban nem volt véletlen: 1979-ben jelent meg a szövetségi belügyminisztérium egyik, névadást befolyásoló rendelete, amely tapasztalatom szerint jelentős hatással volt a keresztnévek bejegyzésének gyakorlatára.

² Köszönet Koncsol Lászlónak, aki az általa gyűjtött, de fel nem dolgozott anyagba betekintést engedett.

községeivel szerves egységet alkot. E településeket az etnográfusok „palóc félsziget”-nek nevezik. Nagycétény lakossága is viszonylag zárt közösségnek számít, máig őrzi hagyományait. Fiatal korában Kodály Zoltán is járt a tájon dalokat gyűjteni, sőt néprajzi jegyzeteket is készített, amelyekből „Zoboraljai szokások” címmel tanulmányai íródtak.

2. Jelen vizsgálatom a két község névanyagának speciális szempontú feldolgozását célozza meg: arra voltam kíváncsi, hogy a szlovák nyelv „árnyéka” milyen hatással van a Zoboralján és Dunaszerdahely környékén a névanyag alakulására. Továbbá arra is szerettem volna választ kapni, mennyire játszik szerepet a névadási tradíció a községek ifjabb generációinak névválasztásában a tekintetben, hogy szlovák avagy magyar neveket adnak-e újszülöttjeiknek; illetőleg van-e kihatása a névanyag alakulására — s ha van, akkor miféle — annak a ténynek, hogy az anyakönyvekbe és az említett nyilvántartásokba sokszor a szülők akarata ellenére gyakorta szlovákul jegyzik be a vezeték- és keresztneveket.

A gyűjtést nem anyakönyvekből végeztem, mert a mai Szlovákiában az anyakönyveket nem az állandó lakhely szerinti településeken vezetik, hanem ún. anyakönyvi kerületekben, tehát azokon a nagyobb településeken, ahol van kórház. Az anyakönyvi kerületek a matrikulák kivonatát minden esetben megküldik az állandó lakhely szerinti községi hivatalnak (Obecný úrad), ahol a beérkező kivonatok sorrendjében regisztrálják a település újszülöttjeit. Ezek a nyilvántartások alakításukat tekintve nem teljesen egységesek: községenként kisebb-nagyobb eltéréseket mutatnak, de bennük az első rovatban minden esetben megtalálhatjuk az újszülött nevét. Tartalmazza továbbá ez a lista a gyermek születési dátumát és az ún. születési számát, az apa keresztnévét, valamint az anya leánykori nevét. Érdekessége ezeknek a nyilvántartásoknak, hogy az ott szerepeltetett adatok esetében nincs megkötve a névsorrend bejegyzésének mikéntje. Így történhet meg, hogy vannak olyan szlovákiai magyar községek, ahol a nyilvántartásokban vegyesen találunk latinos és magyaros sorrendű neveket, s vannak olyanok, amelyek következetesen latinos sorrendben regisztrálják a neveket.

3. Mielőtt a gyűjtött anyag feldolgozására és összehasonlítására sor kerülne, röviden szólnunk kell arról a törvényi háttérrel, amely a szlovákiai magyarság neveinek anyakönyvezési gyakorlatát megszabja.

A szlovákiai névhasználattal kapcsolatos törvényi szabályozásról két összefoglaló munkában is olvashatunk: önálló tanulmányban foglalkozott vele GYÖNYÖR JÓZSEF (GYÖNYÖR JÓZSEF, A személynevek anyanyelvi változatainak anyakönyvi bejegyzéséről. In: A hűség nyelve. Cseh-szlovákiai magyar írók az anyanyelvről. 2., bővített kiadás. Összeállította ZALABAI ZS. Madách Könyv- és Lapkiadó, Bratislava, 1987. 60—75) és LANSTYÁK ISTVÁN (LANSTYÁK ISTVÁN, A szlovák nyelv árnyékában. In: Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről. Szerk. KONTRA MIKLÓS. Magyarságkutató Intézet, Bp., 1991. 27) is érintette tanulmányában a problémát. Éppen ezért a téma részletes taglalásával nem foglalkozom. Emlékeztetőül csak néhány, a névadás jelenkori törvényi hátterét szabályozó dátumra utalok.

1959. október 1-je fordulópont az akkori szlovákiai nemzetiségi életében. Immár a törvény betűje szerint is lehetővé válik a keresztnévek anyanyelven történő anyakönyvezése. 1977-ben jelenik meg a szövetségi belügyminisztérium által közzétett, 22. számon ismertté vált végrehajtási utasítás, mely az anyakönyvekről szóló 1949. évi 268. számú törvény alkalmazását kívánta megkönnyíteni, egyúttal lehetővé tette, hogy azok, akik 1959. október 1-je előtt születtek s nem az anyanyelvükön jegyezték be nevüket az anyakönyvbe, díjmentesen módosíthatassák a bejegyzést. Az 1977-es végrehajtási utasítás 1979. március 14-én kelt melléklete — a szlovák belügyminisztérium és a Szlovák Tudományos Akadémia Ľudovít Štúr Nyelvtudományi Intézete által anyakönyvezőknek közösen kiadott ajánlójegyzéke — 1436 keresztnévet tartalmaz. Az ajánlójegyzéknek külön érdekessége, hogy a II. számú része 85 magyar nevet is felsorol. Ennek a mellékletnek az

értelmezése mai napig vitatott: egyesek szerint csak ajánlás és iránymutató, tehát más magyar nevek is bejegyezhetők (vö. GYÖNYÖR i. m.); mások szerint viszont kifejezett korlátozást jelentett azáltal, hogy csak 85 magyar nevet tartalmazott a melléklet (vö. LANSTYÁK i. m. 27).

Az 1989-es „bársonyos forradalom” és a rendszerváltás bizakodással töltötte el a nemzetiségieket is. A felszínen folyó örökös viták azonban nemhogy egyértelmű szabályozást érleltek volna ki, hanem további „bizonytalanságot” eredményeztek. S ekkor jött a nyelvtörvény. Ám e törvény az anyakönyvezéssel kapcsolatos korábbi passzusokat nem helyezte hatályon kívül.

4. A címben jelzett vizsgálathoz — mint arra már fentebb utaltam — az anyagot Diósförgepatony (Obecný úrad Orechová Potôň) és Nagycétény Polgármesteri Hivatalának (Obecný úrad Veľký Cetín) a település újszülöttjeiről hivatalosan vezetett nyilvántartásai alapján végeztem. E nyilvántartások az elsőként említett településen 1977-től, a másodikon 1981-től álltak rendelkezésemre. A gyűjtés lezárulásakor az utolsó névbejegyzés Diósförgepatonyban 1995. május 15-i, Nagycétényben 1996. március 14-i keltezésű. A vizsgált időszak utolsó éve tehát mindkét településen csonka, mégsem hagytam ki az ekkor születettek adatait, mivel a szlovákiai nyelvtörvény utáni állapotokról a legfrissebb „információhordozók”.

Az első szembevetendő különbség Diósförgepatony és Nagycétény névanyaga között mindjárt az anyaggyűjtésül használatos listán megmutatkozott: Diósförgepatonyban az újszülöttek nevét a névsorrend tekintetében vegyesen leltem meg, tehát latinos vagy magyaros változatban; a nagycétényi községi nyilvántartásban kivétel nélkül minden újszülött neve latinos sorrenddel lelhető meg. Mivel a szubjektív ok nyomozása és feltárása nem volt vizsgálatom tárgya, ezért csak a tény megállapítására szorítkozom, találgatásokba nem bocsátkozom. A másik szembevetendő különbség a női nevek feldolgozásakor mutatkozott meg: Diósförgepatonyban e nevek jelentős részét a vezetéknevhez illesztett *-ová* képzővel anyakönyvezték, de néhány olyannal is találkoztam, amely *-ová* nélküli alakban fordult elő: egy leánynevet 1978-ban, hármat pedig 1995-ben találtam az említett képző nélkül. Sajnálatos ugyanakkor, hogy az 1978-as leány keresztnévének bejegyzése tollhibás (*Marian*). Érdekes adalék ugyanakkor, hogy az 1995-ös három *-ová* nélküli név magyaros sorrendű, de közülük az egyikben a keresztnév szlovák helyesírású (*Zuzana*). Nagycétényben minden női nevet *-ová* képzővel leltem meg.

A keresztnévek gyakorisági listáit összevetve a következő tényről állapíthattam meg: Diósförgepatonyban a harmincnyolc leggyakoribb név lajstromát vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy két fiúnév a legnépszerűbb: a *Peter* (23) és a *Ladislav* (17). A fennmaradó harminchat legkedveltebb név gyakorisága a következőképpen alakul: *Zuzana* (15); *Andrea*, *Denisa* (13); *Anita*, *Attila* (12); *Jozef*, *Katarína*, *Tibor* (11); *Ildikó*, *Norbert*, *Štefan*, *Tamás*, *Zsolt* (10); *Tímea* (9); *Anikó*, *Kristína* (8); *Ján*, *Kristián*, *Monika* (7); *Csaba*, *Dávid*, *Mária*, *Marta*, *Silvia* (6); *Beata**, *Beáta*, *Csilla*, *Erik*, *Marian**, *Mónika*, *Rita*, *Tomáš*, *Viktória*, *Vojtech*, *Yveta** (5).³ Ez a gyakorisági mutató azt tükrözi, hogy a fiúnevek az élbolyban lényegesen gyakoribbak, mint a leánynevek. Míg az itteni tizenhat fiúnevet százötvenöt gyermek kapta, addig a huszonegy leánynevet százhatvannégyen viselik. Vagyis a fentebb megadott legnépszerűbb fiúneveket átlagosan 9,68 fő viseli, a lánynevek esetében azonban az egy névre jutó érték 7,8.

Ha azt vizsgáljuk, hogy mennyi ebből a harmincnyolc névből a magyar, illetőleg szlovák helyesírású, megbizonyosodhatunk róla, hogy 20 név egyértelműen magyarul van bejegyezve, (igaz, ezek közül tizenegynek az írásmódja teljesen egyezik magyarul és szlovákul), s csak 16 név szlovák helyesírású. E tizenhat között is csupán három olyan keresztnév lelhető — a *Denisa*, *Štefan*, *Vojtech* —, amelynek csak távolabbi magyar megfelelője van, ha az írott formát tekintjük.

³ Csillaggal jelöltem az egész tanulmányban a tollhibás neveket. Továbbá csak az ötször vagy annál több alkalommal előforduló neveket vettem számításba mindkét település névgyakorisági listáinak összeállításakor.

A harmincnyolcas listán az *Ildikó* (10), *Zsolt* (10), *Anikó* (8), *Csaba* (6), *Csilla* (5) olyan nevek, amelyeknek nincs szlovák megfelelőjük. Ez utóbbiakat harminckilenc gyermeknek adták a diós-förgepatonyi szülők.

Nagycétényben a következőképpen alakul a gyakorisági lista: *Mária* (18); *Peter* (13); *Tomáš* (10); *Andrea*, *Monika* (9); *Kristína* (8); *Ladislav*, *Marek* (7); *Erika*, *Gabriela*, *Jozef*, *Katarína*, *Lucia*, *Marián*, *Martin* (6); *Beáta*, *Dávid*, *Eva*, *Ján*, *Róbert*, *Tibor*, *Zoltán*, *Zuzana* (5).

A fentebbi felsorolás a 23 leggyakoribb nevet tartalmazza. Szembeötlő, hogy a többihez képest feltűnően sokszor fordul elő a *Mária* és *Peter*. Ebben a sorban a leánynevek gyakorisága (7,5 fő/név) nagyobb, mint a fiúneveké (6,6 fő/név). Ezen a településen statisztikailag a leánynevek gyakoribbak, szemben Diós-förgepatonnyal, ahol éppen fordított a helyzet.

A nagycétényi anyag legnépszerűbb nevei között lényegesen több a szlovák helyesírású, mint a magyar. 14 név szlovák helyesírású, amelyeket 99 gyermek visel, és csak 9 név felel meg a magyar helyesírás szabályainak (a 9 nevet 64 újszülött viseli). S ha ehhez még azt is hozzátesszük, hogy a legnépszerűbb nevek kivétel nélkül megfelelnek a szlovák helyesírás szabályainak, akkor azonnal szembeötlő a különbség a diós-förgepatonyi anyagban tapasztaltakhoz képest. Nagycétényben a legnépszerűbb nevek között csak olyan magyar nevek találhatók, amelyek a szlovákban és a magyarban is egyeznek (*Andrea*, *Beáta*, *Dávid*, *Erika*, *Mária*, *Marián*, *Róbert*, *Tibor*, *Zoltán*). Viszont nem találunk közöttük olyat, amelynek ne lenne szlovák megfelelője. A szlovák helyesírású nevek közül a *Ladislav*, *Marek* és *Martin* írásképe olyan, hogy csak távolabbi magyar megfelelővel rendelkezik (*László*, *Márk*, *Márton*). A többi szlovák helyesírású névnek azonban az ép nyelvérzékű laikus számára is azonnal felidéződik a magyar névpárja, mivel az írásképekben csak egészen kis eltérés mutatkozik.

A fentebbi gyakorisági mutató azonban némiképpen torzítja a valóságot, hiszen nem számol a névmegfelelésekkel. A névazonosságok figyelembevételével (tehát a szlovák—magyar névpárok összevonásával) a diós-förgepatonyi anyagban jelentősen átrendeződik a mezőny egy része. Íme az így kialakított rangsor első harminc keresztnéve: Változatlanul első helyen áll a *Péter* (tehát *Peter* és *Péter*) (24); második helyre kerül a *Tamás* (tehát *Tamás*, *Tamás**, *Tomaš**, *Tomáš*) (21); s csak harmadik a *Ladislav* (17); negyedik legnépszerűbb név a *Zsuzsanna* (tehát *Zuzana* és *Zsuzsanna*) (16); majd a *Krisztina* (tehát *Kristina**, *Kristína*, *Krisztina*, *Krisztína**) (14) következik. A név gyakoriságát figyelembe vevő sor a továbbiakban így alakul: *Andrea*, *Denisa* (13); *Anita*, *Attila*, *Katalin* (tehát *Katalin* és *Katarína*), *Mónika* (tehát *Monika* és *Mónika*) (12); *István* (tehát *István* és *Štefan*), *Tibor* (11); *Beáta* (tehát *Beata** és *Beáta*), *Kristián* (tehát *Kristian** és *Krisztián*), *Ildikó*, *Norbert*, *Zoltán* (10); *Tímea* (9); *Anikó* (8); *Gábor* (tehát *Gábor* és *Gábel*), *Ján*, *Silvia* (tehát *Silvia* és *Sylvia**) (7); *Csaba*, *Dávid*, *Erik* (tehát *Erik* és *Erich*), *Iveta* (tehát *Iveta* és *Yveta**), *Mária*, *Marta* (6). Azokat a neveket, amelyeket az iménti listában tüntettem föl, a vizsgált időszakban az újszülöttek 55,42%-a viselte.

Miről árulkodik még a fentebbi adatsor? Arról, hogy az első harminc leggyakoribb név között nincs egyetlen olyan sem, amelyik ne magyar név lenne, illetve ne lenne a szlovák névnek magyar megfelelője. Külön figyelemre méltó: az itt említett, szlovák helyesírással bejegyzett nevek mindegyike hangzásában és írásmódban nagyon közel van a magyar párjához.

A nagycétényi anyagra nem mondható el ugyanez. Kitűnik ez a módosítás után megadott sorból is: *Mária* (18), *Peter* (13), *Kristína* (11), *Tomáš* (10), *Andrea*, *Monika* (9), *Ladislav*, *Marek* (7), *Erika*, *Gabriela*, *Jozef*, *Katarína*, *Lucia*, *Marián*, *Martin* (6), *Beáta*, *Dávid*, *Eva*, *Ján*, *Róbert*, *Tibor*, *Zoltán*, *Zuzana* (5). A leggyakoribb nevek között csak egyetlen név változtatja meg a helyét az összevonások után, a *Kristína*. Mindez két tényezőből adódik: itt több szlovák helyesírású, s kevesebb tollhibás nevet találunk, mint Diós-förgepatonyban. A tollhibás nevekről a későbbiek során azonban még szót ejtünk. Ami azonban a két lista egyezéseit illeti, alapos vizsgálattal további érdekességet fedezhetünk fel. Mindkettőben vezető helyeken találhatók a következő nevek:

Andrea, Beáta, Ján ~ János, Jozef ~ József, Katarína ~ Katalin, Kristína ~ Krisztina, Ladislav ~ László, Monika ~ Mónika, Peter ~ Péter, Róbert, Tibor, Tomáš ~ Tamás, Zoltán, Zuzana.

Mint már fentebb utaltam rá, mindkét település névanyagának bejegyzési módját nagyban befolyásolta, hogy a keresztnéveket milyen közegben jegyezték be. Munkámban azonban szándékosan nem foglalkozom szubjektív tényezőkkel, így azzal sem, hogyan történhetett meg egyes esetekben, hogy a szülők kifejezett szándéka ellenére a vélhetően magyarul bement, vagy magyarnak szánt nevet másként jegyezték be. Helyette inkább a névcsoportokat fogom vallatni, s ezekből, illetőleg ezek egymáshoz való viszonyából szeretnék „olvasni”. Arra már szintén utaltam, hogy mindkét településen több, további alfajokra bomló névcsoport különíthető el:

1. Szlovák helyesírású nevek

A) Olyan szlovák nevek, amelyeknek nincs magyar névpárjuk

B) Olyan szlovák nevek, amelyeknek van magyar névpárjuk

a) Írásban a magyar névpártól 1-2 betűnyi eltérést mutató nevek (ezeket közeli névpároknak nevezem a továbbiakban)

b) Írásban a magyar névpártól 1-2 betűnyinél több eltérést mutató nevek

c) Tükörfordítással megadható magyar névpárjuk van

d) Egyéb névpárok (a b—d) csoportokat távoli névpároknak nevezem a továbbiakban)

2. Magyar helyesírású nevek

A) Olyan magyar nevek, amelyeknek nincs szlovák névpárjuk

B) Olyan magyar nevek, amelyeknek van szlovák névpárjuk

a) Írásban a szlovák névpártól 1-2 betűnyi eltérést mutató nevek (ezeket közeli névpároknak nevezem a továbbiakban)

b) Írásban a szlovák névpártól 1-2 betűnyinél több eltérést mutató nevek

c) Tükörfordítással megadható szlovák névpárjuk van

d) Egyéb névpárok (a b—d) csoportokat távoli névpároknak nevezem a továbbiakban)

3. Egyező írásmódú nevek.

A további feldolgozás előtt a fentebbi rendszerezéshez pár megjegyzés kívánkozik: Külön névként vettem fel anyagomban a szlovák—magyar névpárok mindegyikét. A tollhibás neveket általában szlováknak minősítettem, kivételt csak akkor tettem, ha egyértelműen megállapítható volt, hogy a magyar írásmódot vették el a bejegyzéskor (pl. *Myrtill*, *Gellert* stb.). Az Egyéb kategóriába kerültek azok a névpárok, amelyeket a hagyomány társít egymáshoz (pl. *Július* — *Gyula* stb.). Az egyező írásmódú neveket külön csoportban tüntettem fel, valójában azonban kettős arculatuk miatt a szlovák és a magyar nevek közötti sajátos átmenetet képeznek, hiszen mindkét nyelv írásgyakorlatának tökéletesen megfelelnek. A közeli és távoli névpárok megkülönböztetésekor elég sok határesettel találkoztam. Ilyenkor azt próbáltam figyelembe venni, hogy az átlagos nyelvérzékű nyelvhasználó könnyen felismerheti-e az összetartozó párokat vagy sem. Az egyébként objektív besorolásoknak sok esetben ez utóbbi kategorizálás volt a legszubjektívebb pontja.

Diósförgepatonyban és Nagycétényben is a névanyagnak jelentős hányadát teszik ki a szlovákul bejegyzett keresztnévek. A számszerű adatokat és a százalékos arányokat az alábbi táblázat foglalja össze.

Szlovák helyesírású név			
Diósförgepatony		Nagycétény	
72 név	268 fő	89 név	217 fő
42,8%	46,1%	60,5%	59,9%

Ezek alapján látszik, a két település között minden adatban 15—17%-nyi eltérés mutatkozik. Egyértelműen megállapítható, hogy Nagycétényben a nevek közel 60%-a, míg Diósförgepatonyban kb. 45%-a szlovák helyesírású. A fennmaradó százalékos értéket a magyarul bejegyzett, va-

lamint az egyező írásmódú nevek teszik ki. Ez utóbbiakról azonban csak más tények együttes vizsgálatával dönthető el, melyik nyelvhez tartozónak vesszük őket az adott településen.

A magyar helyesírással bejegyzett névanyag sokkal kisebb, mint a szlovák. Az alábbi táblázat az erre vonatkozó adatokat foglalja össze.

Magyar helyesírású nevek (az egyező nevek nélkül)			
Diósförgepatony		Nagycétény	
52 név	143 fő	11 név	14 fő
30,9%	24,6%	7,4%	3,8%

Szembeötlő, hogy Nagycétényben 4—7%, tehát elenyésző a magyar helyesírású nevek számaránya, Diósförgepatonyban viszont lényegesen tekintélyesebb, mintegy 25—30%. Ha ezeket az adatokat tovább finomítjuk, s azt vizsgáljuk, mekkora hányadot tesznek ki a magyar nevek közül azok, amelyek szlovákra lefordíthatatlanok, további érdekes információhoz jutunk. Ezt szemlélteti a következő táblázat.

Magyar nevek, amelyeknek nincs szlovák párjuk			
Diósförgepatony		Nagycétény	
16 név	60 fő	7 név	9 fő
9,5%	10,3%	4,7%	2,4%

Az adatokból kiolvasható, hogy a szlovák névpárral nem rendelkező magyar nevek mindkét helyen közel felét adják az összes magyar helyesírású névnek, viszont az egész névanyaghoz képest mindkét településen elenyésző a számarányuk. Mindez azért érdekes, mert a szlovák környezetben élő magyarságnak elvileg ez a névcsoport lehetne a tudatos védekezés eszköze, s itt lenne leginkább szembeötlő a passzív rezisztencia a szlovákosítással szemben. A számokból kitűnik, ezzel a lehetőséggel Nagycétény lakossága alig vagy talán egyáltalán nem élt, s Diósförgepatonyban sem volt jellemző az „ellenállásnak” ez a formája. Természetesen nem állíthatjuk, hogy egyik településen sem regisztrálhatnánk a tudatos magyar névválasztást, ha a szülők szándéka felől tudakozódó oknyomozást folytatnánk. Az iménti táblázatban megjelenített adatok tartalmazhatnak olyan magyar neveket, amelyeket tudatos, s olyanokat is, amelyeket ilyen értelemben kevésbé tudatos névválasztás eredményeként kaphattak az újszülöttek.

A szlovák névpárral nem rendelkező magyar nevek a nagycétényi anyagban 1986-tól jelennek meg, eloszlásuk 1986—96 között viszonylag egyenletes. Közülük a tollhibás *Gellert* 1982-ben egyetlenként bukkan fel a korábbi nevek között. A szlovák névpárral rendelkező magyar helyesírású nevek ugyanitt valamivel korábban, 1984-től vannak jelen.

Diósförgepatonyban mindkét fentebb említett magyar névtípus viszonylag egyenletes eloszlásban jellemzi az anyagot.

A két település névanyagának összehasonlításakor leginkább az egyező nevek számarányai mutatnak hasonlatosságot. Mindkét faluban megközelítően 30%-ot tesz ki ez a keresztnévcsoport a vizsgált időszakban. A következő táblázatból a konkrét adatok is kiolvashatók.

Egyező nevek			
Diósförgepatony		Nagycétény	
46 név	170 fő	40 név	121 fő
27,3%	29,2%	27,2%	33,4%

Amit viszont az adatok nem mutatnak, arról külön is szólnunk kell. Az egyező nevek csoportjában szereplők közül jó néhány a korábbi és mai magyarországi névdivat listáin az élmezőnyben található (KÁLMÁN BÉLA, *A nevek világa*. 4., átdolg. kiadás. Debrecen, 1989. 50, 60—2; és KISS JENŐ, *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1995. 280—3). Álljon itt néhány ízelítőül az egyező nevek közül: *Andrea, Beáta, Erika, Klára, Mária, Tímea; Dávid, Robert, Tibor, Zoltán*; stb. A női nevek között egyébként mindkét településen több az egyező név, mint az ellentétes neműeknél. A gyakoriságra általam fentebb példaként hozott szlovák—magyar egyező férfi és női nevek számával is szerettem volna érzékeltetni a hozzávetőleges arányokat.

A névpárosítás alapján kirajzolódó kép is érdekes eredményeket tükröz a két település összehasonlításakor.

Diósförgepatony:

Közeli névpár				Nincs névpárja a másik nyelvben				Távoli névpárja van a másik nyelvben			
Magyar név		Szlovák név		Magyar név		Szlovák név		Magyar név		Szlovák név	
28 név	70 fő	53 név	202 fő	16 név	60 fő	2 név	2 fő	9 név	16 fő	13 név	58 fő
16,6%	12%	31,5%	34,7%	9,5%	10,3%	1,1%	0,3%	5,3%	2,7%	7,7%	9,9%

Nagycétény:

Közeli névpár				Nincs névpárja a másik nyelvben				Távoli névpárja van a másik nyelvben			
Magyar név		Szlovák név		Magyar név		Szlovák név		Magyar név		Szlovák név	
6 név	7 fő	68 név	167 fő	6 név	8 fő	20 név	35 fő	1 név	1 fő	9 név	25 fő
4%	1,9%	46,2%	46,1%	4,08%	2,2%	13,6%	9,6%	0,6%	0,2%	6,1%	6,9%

A táblázatok összehasonlításakor azonnal szembetűnő, hogy Diósförgepatonyban a névpárral nem rendelkezők csoportjában lényegesen több a magyar név; Nagycétényben viszont a szlovák nevek tesznek ki magasabb hányadot. Mindkét településen lényegesen több a közeli névpárok csoportjában a szlovák név, mint a magyar, de Nagycétényben a két alcsoport aránya is jelentősebben eltér, mint Diósförgepatonyban. Míg azonban az előbbiben több mint 40%-nyi a különbség, addig az utóbbiban csak mintegy 20%-nyi. Ha a két falu közeli névpárjait tesszük górcső alá, az is szembeötlő, hogy kb. 35 és 46%-ot tesznek ki az említett csoportban a szlovák nevek. Ami viszont fölöttébb érdekes, hogy a távoli névpárok százalékos adatai mindkét településen 10% alatt maradnak, vagyis ezek a nevek egyik településen sem fordulnak elő túl gyakran. — A névpárok vizsgálata arra is rávilágít, hogy tekintélyes számarányt képviselnek mindkét faluban az olyan szlovák helyesírású nevek, amelyeknek közeli magyar névpárjuk van.

A tollhibásan rögzített keresztnemek csoportjának összehasonlítása is — meglátásom szerint — figyelmet érdemel. A következő táblázat az erre vonatkozó adatokat foglalja össze.

Tollhibás nevek			
Diósförgepatony		Nagycétény	
20 név	45 fő	7 név	10 fő
11,9%	7,7%	4,7%	2,7%

Bár egyik településen sem túl magas a tollhibás nevek száma, mégis azt kell mondanunk, hivatalos helyen vezetett listáról lévén szó, elvárható lenne az abszolút pontosság, megbízhatóság. A jelenség mögött azonban magam nem a precizitás hiányát látom, hanem valami egészen mást: a szlovák anyakönyvezési környezetben megjelenő magyar nevek okozta bizonytalanságot. Elégge beszédesek az adatok. Nagycétény nevei között lényegesen kevesebb a tollhibás, mint a Diósförgepatonyi listákban. A nagycétényi anyák szlovák környezetben szülnék (Nyitra), s ugyanilyen közegben történik az anyakönyvezés; a diósförgepatonyiaknál mindez másképp áll amiatt, hogy közelükben ott van Dunaszerdahely, s a környező falvak is döntően magyar lakta települések. Itt tehát érdekes módon több a bizonytalanság is. S ha ehhez hozzávesszük azt a tényt is, amelyről a tollhibás nevek árulkodnak, akkor még inkább hajlunk elfogadni a fentebb elmondottakat. Íme a tollhibás nevek: Diósförgepatony: *Adrian* (helyesen: *Adrián*); *Beata* (helyesen: *Beáta*); *Julia* (helyesen: *Júlia*); *Juliana* (helyesen: *Juliána* vagy *Julianna*); *Karín* (helyesen: *Karina*); *Kristian* (helyesen: *Kristián* vagy *Krisztián*); *Kristina* (helyesen: *Krisztina* vagy *Kristína*); *Krisztina* (helyesen: *Kristína* vagy *Krisztina*); *Madlen* (helyesen: *Madléna*); *Marczel* (helyesen: *Marcel*); *Marian* (helyesen: *Mariana* vagy *Marianna*); *Margareta* (helyesen: *Margaréta*); *Myrtill* (helyesen: *Mirtill*); *Nikoleta* (helyesen: *Nikoletta*); *Nikolett* (helyesen: *Nikoletta*); *Renata* (helyesen: *Renáta*); *Robert* (helyesen: *Róbert*); *Sylvia* (helyesen: *Silvia* vagy *Szilvia*); *Yveta* (helyesen: *Iveta*); *Tamaš* (helyesen: *Tomáš* vagy *Tamás*); *Tomaš* (helyesen: *Tomáš*). — Nagycétény: *Benjamin* (helyesen: *Benjamín* vagy *Benjámín*); *Kristian* (helyesen: *Kristián* vagy *Krisztián*); *Kristiná* (helyesen: *Kristína* vagy *Krisztina*); *Krisztiná* (helyesen: *Krisztina* vagy *Kristína*); *Sylvia* (helyesen: *Silvia* vagy *Szilvia*); *Gellert* (helyesen: *Gellért*); *Adriana* (helyesen: *Adriána*). — A tollhibás nevek többségéről nehezen dönthető el, hogy melyik nyelv szabályai ellen vétettek: vagy azért, mert mindkét nyelvben egyezik a név (pl. *Adrián*, *Beáta* stb.), vagy a hiba jellege miatt (pl. *Tomaš*, amely lehet *Tamás* és *Tomáš* is stb.). Másik részükben egyértelműen vagy a szlovák, vagy a magyar nyelv szabályainak sérelmére történt a hiba (pl. *Gellért*, *Mirtill*; *Silvia*, *Tomáš*; stb.). Az olyan név a legkevesebb, amelyikben a magyar szabályok sérültek. S ennek magyarázata talán abban van, hogy a szlovák név „torzított” változatáról sem az anyakönyvvezető, sem pedig a névlista vezetője nem tudta eldönteni, hogy az szabályos magyar név-e, s éppen ezért jegyezheték be azt hibásan.

Mint már a tanulmány elején utaltam rá, a szlovák belügyminisztérium 1979-ben kiadott végrehajtási utasítása tartalmaz egy mellékletet is, amelyen 85 magyar nevet is felsorolnak a szlovákul anyakönyvezhető nevek listája után. A melléklet névanyaga sok tekintetben vitatható, egy azonban tény: ez az anyakönyvezéskor mindenképpen iránymutatóul és hivatkozási alapul szolgálhatott a magyar nevek anyakönyvezésekor. Az itt következő fejezetben e 85 nevet tartalmazó lista (továbbiakban: *BM-lista*) és a két település névanyagának viszonyát kívánom röviden érinteni.

Az első táblázat a BM-listán szereplő nevek számadatait és az összes névanyaghoz viszonyított számarányukat foglalja össze.

Az 1979-es BM-listán szereplő magyar nevek (A táblázat az egyező neveket nem tartalmazza)			
Diósförgepatony		Nagycétény	
30 név	117 fő	10 név	13 fő
17,8%	20,1%	6,8%	3,5%

Az adatokból kiolvasható, hogy azok a diósförgepatonyi szülők által adott magyar helyesírási nevek, amelyek a BM-listán szerepelnek, az összes névnek 20%-át teszik ki a vizsgált periódusban. Ez viszonylag tekintélyes számadat. Ugyanakkor az itt megadott értékek nem tükrözik egészen pontosan a jelenséget, mivel két olyan év adatai is belefoglaltattak — 1977 és 1978 —,

amikor a BM-lista még nem állt az anyakönyvvezetők rendelkezésére. A nagycétényi anyag magyar nevei közül csupán 3,5% szerepel az említett BM-listán.

Érdekes összehasonlításra ad lehetőséget azoknak a neveknek a vizsgálata, amelyeket szlovákul jegyeztek be, van magyar névpárjuk, sőt a BM-lista ajánlásában is megtalálhatók. A következő táblázat ezeket a számadatokat mutatja be.

A szlovákul bejegyzett nevek, amelyeknek névpárja az 1979-es BM-lista 85 neve között szerepel			
Diósförgepatony		Nagycétény	
19 név	80 fő	13 név	42 fő
7,7%	13,7%	8,8%	11,6%

Az eltérő számok ellenére a százalékos értékek mindkét településen közel azonosak: 12 és 13% között mozognak. Ebből az következik, hogy az összes névadáshoz viszonyítva az esetek több mint 10%-ában nem éltek a szülők a BM-lista „fölkínálta” lehetőséggel.

A szlovák névpárral nem rendelkező nevek közül is javasol néhányat a BM-lista. A következő táblázatból erre vonatkozó adatok olvashatók ki.

Azok a magyar nevek, amelyek rajta vannak az 1979-es BM-listán, de nincs szlovák névpárjuk			
Diósförgepatony		Nagycétény	
13 név	56 fő	6 név	8 fő
7,7%	9,6%	4%	2,2%

Nagycétényben — bár számarányuk az összes névhez viszonyítva kicsi — a magyar helyesírású nevek mindegyike megtalálható a BM-listán. Diósförgepatonyban a 16, szlovák névpárral nem rendelkező névből 13 van rajta a listán; s ha az újszülöttek számához viszonyítunk, akkor is elmondható, hogy e csoportból a többség neve az 1979-es listán található: tehát 60 gyermekből 56-é.

További rejtett összefüggésekre világít rá, ha azt vizsgáljuk, hány esetben adtak olyan magyar nevet a két településen az újszülötteknek, amikor az adott név a BM-listán rajta van, ugyanakkor anyakönyvvezetői túlbuzgóságból akár szlovák névpárral is bejegyezhetnék volna a gyermek nevét, de ez mégsem így történt. Az alábbi táblázat ezeket a tényeket fordítja le a számok nyelvére.

Az 1979-es BM-listán szereplő magyar nevek, amelyeknek van szlovák névpárjuk (az adatok az egyező neveket nem tartalmazzák)			
Diósförgepatony		Nagycétény	
13 név	39 fő	8 név	19 fő
7,7%	6,7%	5,4%	5,2%

A BM-listával kapcsolatos megállapítások a következőképpen foglalhatók össze: ha a számokat nézzük, mindkét településen határozott összefüggés mutatkozik a BM-lista ajánlása és a magyar nevek választása között. Ezzel természetesen nem állíthatjuk, hogy a valóságban is a BM-lista lebegett a névválasztó szülők lelki szeme előtt, amikor leendő gyermeküknek nevet kerestek.

A fentebbi adatokat áttanulmányozva könnyen azt az ellenvetést tehetnénk, hogy a számok — még ha mennyiségüknél fogva meggyőzőek is lehetnek — elfedik az egyes névválasztási motívumokat, s főként azt, hogy valóban olyan mértékben volt-e magyar név adása a szülői szándék, mint ahogyan azt a különböző táblázatok adatai mutatják. Most újfent mégis a számokat hívom

segítségül. Köztudomású, hogy minden nyelvnek vannak jellegzetes nevei, amelyekről a nyelvérzék is úgy vélekedik: az adott kor névanyagának törzsét képezik. A magyarban ezek számbavételére némi támpontul szolgál a LADÓ-féle „Magyar utónévkönyv” (4. kiadás, Bp., 1978.), illetőleg kezeléséhez támpontul szolgált a szlovák névkönyv, mely bizonyos nevek esetében utal a magyar megfelelőre (MILAN MAJTÁN—MATEJ POVAŽAJ, *Meno pre naše dieťa*. 2. kiadás. Obzor, Bratislava, 1985.). E kézikönyv kétféleképpen osztályozza a neveket: ajánlott és elfogadható besorolást ad meg. Az ajánlottak lényegileg jó magyar névnek tekinthetők.

Ahhoz, hogy a LADÓ-féle névkönyv kategorizálását rávetíthessük a fentebb tárgyalt két település névanyagára, át kell fordítani a neveket magyarra. Ez egyik falu esetében sem jelentett nehézséget, mivel szóltam már róla, hogy mindkét település névanyagának zöme magyar névpárral is megadható. A neveknek csak kisebbik hányada olyan szlovák név, amely nem fordítható le magyarra. Ezt a műveletet elvégezve, az összehasonlítás után meglepő adatokkal szolgálhatok. Nagycétényben 287 fő (79,2%) visel olyan nevet, amely magyarul használva jó hangzású magyar név (az említett 287 név 107 különféle névalakban realizálódik); s csak 40 fő (11,04%) [20 különféle név (13,6%)] visel olyat, amely magyarul használva a LADÓ-féle kézikönyv alapján az elfogadható besorolást kapta. A fennmaradó 35 újszülöttnak (20 különféle név) olyan nevet adtak, amely a LADÓ-féle utónévkönyv magyar nevei között nem szerepel, tehát csak szlovákul használható. Ez utóbbi kategória százaléktételei a nevet használók számára kivetítve 9,6%, az általuk használatos nevekre 13,6%. Vagyis közel annyi, mint amennyit a magukat szlováknak vallók százalékaránya a faluban az 1990-es népszámláláskor. Diósförgepatony ide vonatkozó főbb adataira már utaltam a bevezetőben. Ennek ellenére álljanak itt a pontos értékek is! 142 különféle név — ebben a számban benne foglaltatnak a szlovák helyesírású nevek közül azok is, amelyeknek van magyar névpárja — szerepel ajánltként LADÓ kézikönyvében (84,5%), melyet 528-an viselnek (90,8%); s csupán 28 név van az ajánlottak között (16,6%), melyeket 56 újszülött kapott (9,6%). A fennmaradó százaléktételeket azok a szlovák nevek teszik ki, amelyeknek nincs magyar megfelelőjük. Az ott adott keresztnemeknek több mint 90%-a ajánltként szerepel a „Magyar utónévkönyv”-ben, tehát magyarul használva őket jó hangzású nevek.

A névösszevonásos lista azonban még inkább elfedi, hogy az adott keresztnévnek szlovák avagy magyar viselője van-e. Ne feledjük azonban, hogy a vizsgált települések lakosságának döntő hányada (97%, illetőleg 84%-ban) a legutóbbi népszámláláskor magyarnak vallotta magát!

A számszerű adatok összesítésekor végül álljon itt még egy adalék! Vizsgáltam mindkét település névanyagában a szülőről örökölt keresztnemek számarányát és időbeli eloszlását is. Mindkét faluban viszonylag egyenletesen oszlottak el a vizsgált periódusban a szülőkről örökölt nevek. Diósförgepatonyban azonban csak az utolsó két évben (1994., 1995.) álltak rendelkezésemre az apanevek, így itt az erre vonatkozó százaléktételek számításakor csak e két év összes nevéhez viszonyítottam.

Diósförgepatony			
fiú		lány	
3 névfajta	3 fő	27 névfajta	59 fő
14,2%	12%	14,6%	10,1%

Nagycétény			
fiú		lány	
25 névfajta	52 fő	16 névfajta	30 fő
17%	14%	10,8%	8,2%

A százalékos értékek is azt mutatják, hogy nincs jelentős eltérés e tekintetben a két település névadási szokásaiban. A számok azonban elfednek egy másik tény. Nevezetesen azt, hogy a szülőről öröklött név bejegyzési módja a nyelvválasztás tekintetében majd minden esetben megegyezik azzal a formával, ahogy az apa vagy anya nevét a gyermeké mellett bejegyezték a megfelelő rovatban. Összesen két kivétellel találkoztam, s mindegyik a diósförgepatonyi anyagban: 1991-ben *Zsuzsanna*-nak írták be a leánygyermeket, miközben az anya *Zuzana*-ként van megadva; s 1994-ben tollhibásan található egy *Tamáš* név, s mellette az apa neve helyesen szerepel *Tomáš* alakban. Ha tehát a szülő neve szlovákul volt feljegyezve, akkor a gyermeké is szlovákul lett beírva és megfordítva. Vagyis azoknak a gyermekeknek, akik valamelyik szülőjük keresztnévét „örökölték”, zömében a testamentum részét képezte a bejegyzés módja is. A szülőkről örökölt neveket megvizsgálva azt tapasztaljuk, hogy csak a nagycétényi anyagban fordul elő olyan szlovák keresztnév, amelynek nincs magyar névpárja (*Jarmila*, *Jitka*, *Vladimír*), viszont ott nem találunk szlovák névpárral nem rendelkező magyar nevet. A diósförgepatonyi nevek között a következő típusokat találjuk: szlovák helyesírású nevek, melyeknek van magyar névpárjuk; magyar helyesírású nevek, melyeknek van szlovák névpárjuk; mindkét nyelvben egyező írásmódú nevek; s az *Ildikó* az egyetlen, amelynek nincs a szlovák nyelvben névpárja. Mindkét anyagban többségében olyan öröklött keresztnévek találhatók, amelyek ugyan szlovák helyesírásúak, de van hasonló hangzású magyar névpárjuk, vagy a név szlovákul és magyarul is egyezik. Az alábbi felsorolás mindkét falu öröklött keresztnéveit tartalmazza. Zárójelben az adott név előfordulásának évszáma van megadva.

Diósförgepatony: Leánynevek: *Zuzana* és *Zsuzsanna* ('78, '80, '82, '83, '83, '84, '91, '91, '92, '95), *Ildikó* ('83, '84, '87, '89, '90, '91), *Mária* ('80, '84, '85, '88, '89, '89), *Marta* ('77, '82, '85, '88), *Katarína* ('78, '80, '80, '81), *Alžbeta* ('79, '84, '88), *Eva* ('86, '87), *Helena* ('80, '87), *Klára* ('77, '83), *Ružena* és *Rozália* ('87, '87), *Agáta* ('78), *Agneša* ('88), *Andrea* ('85), *Anikó* ('86), *Beáta* ('90), *Emília* ('82), *Hedviga* ('86), *Iveta* ('83), *Judita* ('89), *Julia* ('90), *Magdaléna* ('92), *Margareta* ('84), *Margita* ('83), *Priska* ('88), *Rozália* ('85), *Terézia* ('80), *Zlatica* ('85). — Fiúnevek: *Róbert* ('94), *Štefan* ('94), *Tamáš* ('94) (Az apa neve: *Tomáš*).

Nagycétény: Leánynevek: *Mária* ('81, '84, '90, '90, '95), *Gabriela* ('86, '88, '90), *Zuzana* ('81, '81, '81), *Adriana* + *Adriána* ('89, '93), *Andrea* ('90, '90), *Edita* ('83, '91), *Eva* ('83, '90), *Katarína* ('89, '91), *Beáta* ('92), *Bernardína* ('81), *Cecília* ('82), *Dorota* ('81), *Jarmila* ('89), *Jitka* ('87), *Judita* ('91), *Magdaléna* ('84). — Fiúnevek: *Jozef* ('81, '83, '84, '89, '93), *Ladislav* ('81, '83, '85, '89, '89), *Ján* ('83, '83, '90, '90), *Július* ('81, '87, '87, '88), *Tibor* ('83, '84, '90, '92), *Zoltán* ('82, '90, '91, '91), *Štefan* ('81, '81, '88), *Alexander* ('90, '91), *Gabriel* ('85, '89), *Marián* ('88, '93), *Pavel* ('84, '84), *Róbert* ('89, '91), *Attila* ('93), *Dusan* ('85), *František* ('85), *Igor* ('87), *Juraj* ('87), *Ludovít* ('81), *Martin* ('85), *Milan* ('82), *Norbert* ('89), *Peter* ('91), *Silvester* ('81), *Vendelín* ('87), *Vladimír* ('87).

5. A különbségek feltárása után azt kellene számba venni, mi az, ami mindkét település névanyagában egyezik vagy hasonló tendenciákat mutat. Mindenekelőtt a szlovákul és magyarul egyező nevek magas százalékos értéke mutat nagyfokú hasonlatosságot. További egyezésnek tűnik a tradicionális magyar nevek szülőkről történő átörökítése.⁴ Mindkét település névanyagában megfigyelhető erőteljes tendenciaként a szlovák bejegyzés javára tett engedmény akkor, ha a család és/vagy a település névanyagában hagyományosan jelen van az adott keresztnév, amelyet az újszülöttnak kívántak adni. Nagycétényben és Diósförgepatonyban is a névpárok magyarra fordításakor számbeli fölényben vannak a jó hangzású magyar nevek.

⁴ Anyagomban csak a szülőről átörökített neveket tudtam vizsgálni, mivel a listák csak ezeket tartalmazták, ehhez is azonban annyi megszorítás szükséges, hogy Diósförgepatonyban a vizsgált időszakban csak az utolsó két évben voltak feltüntetve az apanevek, a korábbi években nem.

Mindezek azt mutatják, hogy a nyelv védőbástyája e két faluban is elég erős, s bár formálisan mindkét településen megbomlik a magyar névanyag, a kommunikatív nyelvhasználat, a tradíció, a nyelv tudat alatt működő törvénye Diósförgepatony és Nagycétény magyar lakosainak védelmet jelent a nevek elszlovákosodása/elszlovákosítása ellen. A két falu védekezési módja ilyen megközelítésmódban tehát más, mint az erdélyi magyarságé (A magyar nyelv könyve. Főszerk. A. JÁSZÓ ANNA. 3. kiadás. Trezor Kiadó, Bp., 1995. 503; KISS J. i. m. 287), hiszen nem olyan neveket választottak újszülöttjeiknek — bár a lehetőség 1959 után megvolt rá —, amelyek szlovákra lefordíthatatlanok. Éppen ellenkezőleg: zömében olyanokat, amelyek szlovákul is, magyarul is használhatók, s e névpárok írásmódban egymáshoz nagyon közel állnak, illetőleg olyanokat, amelyek mindkét nyelvben egyeznek.

VÖRÖS FERENC